Eduskunnan lakivaliokunta

Viite: Lakivaliokunta tiistai 22.9.2026 klo 10.00

Tuomioistuinviraston lausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Kuluvan vaalikauden alussa laaditun hallitusohjelman mukaan oikeusjärjestelmän toimijoiden rahoitus varmistetaan, suomalaista oikeusvaltiota vahvistetaan ja oikeusprosesseja sujuvoitetaan. Hallitusohjelmassa on erikseen myös todettu, että toimitilojen ja tietojärjestelmähankkeiden rahoituksesta huolehditaan siten, ettei näiden toteuttaminen ole pois perustoiminnasta. Hallitusohjelmassa on näiltä osin viitattu aiemmin tehtyyn valtioneuvoston selontekoon oikeudenhoidosta ja siinä todettuun lisärahoitustarpeeseen.

Oikeuden saatavuus on oikeusvaltion kulmakivi ja keskeinen tekijä kansalaisten luottamuksessa yhteiskuntaan. Tuomioistuinten menot ovat alle 0,5 prosenttia valtion budjetista ja suhteessa bruttokansantuotteeseen eurooppalaista keskiarvoa alemmat. Tuomioistuinten työmäärä on entisestään kasvanut viime vuosina ja vireillä olevien asioiden ja yli vuoden vanhojen asioiden määrä on kasvussa. Lisäksi vaalikauden aikana on toteutettu tuomioistuinten työmäärää lisääviä lainsäädäntöhankkeita, joihin ei olla saatu lisärahoitusta.

Oikeudenhoidon selontekoon perustuvan määrärahalisäyksen tavoitteena oli korjata todettua rahoitusvajetta ja luoda edellytykset asiaruuhkien purkamiselle. Määrärahalisäykset, joista osa oli määräaikaista, eivät kuitenkaan kata rahoitustarvetta. Kehyksessä selontekoon perustuva määrärahan lisäys vähenee vuodesta 2027 lukien 7,9 miljoonalla eurolla vuodesta 2027 lukien (taulukko 1).

Taulukko 1. Oikeudenhoidon resurssien varmistaminen (1000 eur)

Tuomioistuinlaitos	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Oikeudenhoidon resurssien varmistaminen (1000 eur)	19 400	34 100	37 000	29 100	29 100

Tuomioistuinlaitoksen toiminnan turvaaminen

Valtionhallintoon kohdistuu merkittäviä määrärahaleikkauksia, eikä tuomioistuinlaitos ole säästynyt näiltä niin sanotuilta tuottavuussäästöiltä. Nämä leikkaukset johtavat siihen, että oikeudenhoidon selontekoon perustunut korjausliike tuomioistuinlaitoksen rahoitukseen on jäämässä hyvin lyhytaikaiseksi. Toimintamenosäästöt kehyskaudella 2027–2030 ovat taulukossa 2.

Taulukko 2. Tuomioistuinlaitoksen toimintamenosäästöt (1000 eur) kehyskaudella 2027–2030:

Tuomioistuinlaitos (1000 eur)	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Yhteensä	-12 135	-13 953	-15 593	-17 507

Tuomioistuinlaitoksen resursseja syövät myös viime vuosina merkittävästi kasvaneet ICT- ja vuokrakustannukset, joihin ei ole saatu vastaavaa lisärahoitusta. ICT-kustannukset ovat kasvaneet muutamassa vuodessa noin 13 miljoonalla eurolla. Kasvu on ollut erityisen suurta Valtorin tuottamissa palveluissa, mutta myös digitalisaatiokehityksen edellyttämä tuomioistuinlaitoksen omien järjestelmien kehittäminen on vaatinut huomattavia resursseja. Toimitilavuokramenojen nousu johtuu keskeisesti indeksikorotuksista. Hallitusohjelman kirjauksista huolimatta näiden menojen kasvua ei ole katettu vastaavalla lisärahoituksella, joten ne on jouduttu kattamaan tuomioistuimien perustoiminnan kustannuksella.

Parhaillaan on käynnissä useita eri vaiheissa olevia lainsäädäntöhankkeita oikeudenhoidon kehittämiseksi. Nämä hankkeet voivat onnistuessaan luoda edellytyksiä myös tuomioistuinten toiminnan tehostumiselle. On kuitenkin selvä, että käynnissä oleva valmistelutyö johtaa lainmuutoksiin vasta viiveellä ja toiminnan mahdollinen tehostuminen tapahtuu vasta, kun nyt suunnitteilla olevat muutokset ovat voimassa olevaa oikeutta. Tämä tulee parhaassakin tapauksessa tapahtuman vasta kehyskauden lopulla. Lisäksi on todettava, että tuomioistuimiin saapuvien asioiden kasvu ja siitä johtuva ruuhkautuminen tulevat merkittävästi vaikeuttamaan tuomioistuinlaitoksen valmistautumista lainsäädäntömuutoksilla toteutettaviin merkittäviin prosessiuudistuksiin. Tällaisten uudistusten läpiviennin onnistuminen vaatii tyypillisesti huolellista suunnittelua ja riittävää koulutusta. Mahdollisuudet kumpaankin heikentyvät olennaisesti, jos tuomioistuimien ruuhkatilanteen pääsee kriisiytymään.

Tuomioistuinlaitoksen henkilötyövuosikehitys 2020–2026 ja kehyskaudella 2027–2030

Tuomioistuinlaitoksen menot koostuvat valtaosin henkilöstömenoista. Tuomioistuinten ruuhkautumisesta aiheutuvia kohtuuttoman pitkiä käsittelyaikoja on pyritty viime vuosina lyhentämään lisäämällä tuomioistuinlaitoksen henkilöstöä oikeudenhoidon selontekoon perustuvalla lisärahoituksella. Suuri osa tästä lisäyksestä on kohdennettu Uudenmaan ruuhkaantuneisiin tuomioistumiin osin vakinaista henkilöstöä lisäämällä, mutta merkittäviltä osin myös määräaikaisella henkilöstöllä. Viimeisimmistä tilastotiedoista on nähtävissä, että resurssien lisääminen on johtanut näkyviin tuloksiin siellä, missä lisäyksiä on voitu tehdä tuntuvasti. Esimerkiksi Helsingin hovioikeudessa noin 18 prosentin henkilöresurssien lisäys on johtanut keskimääräisen käsittelyajan lyhentymiseen noin neljänneksellä kolmessa vuodessa (9,3 kk → 7,2 kk) ja samalla ero muihin hovioikeuksiin on pienentynyt merkittävästi.

Tulevalla kehyskaudella rahoituksen pienentymisestä johtuvat vähennykset joudutaan kohdistamaan ensimmäisenä määräaikaiseen henkilöstöön, joten leikkaukset osuvat kipeimmin tuomioistuimiin, joissa ruuhka on pahin ja käsittelyajat pisimmät. Tämä tulee johtamaan siihen, että alueelliset erot oikeusturvan saatavuudessa kääntyvät uudelleen kasvuun.

Tuomioistuinlaitoksen henkilöstön määrä on kasvanut hieman jo vuosina 2020–2022, mutta vuoden 2022 lopulla valmistuneen oikeudenhoidon selonteon jälkeen henkilömäärää on voitu kasvattaa selvästi voimakkaammin. Vuonna 2026 tuomioistuinlaitoksen resurssit ovat 352 henkilötyövuotta suuremmat kuin vuonna 2022. Tuomareiden osuus tästä lisäyksestä on 102 henkilötyövuotta. Suhteellisesti suurimmat lisäykset ovat tulleet tuomarikoulutettaviin (asessorit +30 htv) ja tuomioistuinharjoittelijoihin (käräjänotaarit + 30 htv). Määrällisesti suurin lisäys on tapahtunut muussa henkilökunnassa, johon kuuluvat käräjäsihteerit ja muiden tuomioistuimien lainkäyttöä avustava kansliahenkilöstö.

Taulukko 3. Tuomioistuinlaitoksen henkilötyövuosikehitys (htv) 2020–2026

Tuomioistuin-laitos	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	HTV kasvu	HTV kasvu	HTV kasvu %
	tot	tot	tot	tot	tot	tot	sovittu	2020–2026	2022–2026	2020–2026
Tuomarit	1 077	1 113	1 105	1 140	1 163	1 204	1 207	131	102	12 %
Asessorit	37	44	42	40	52	56	72	35	30	51 %
Esittelijät	275	269	263	256	254	255	290	15	27	-7 %
Käräjänotaarit	137	131	135	133	145	156	165	28	30	14 %

Haastemiehet	273	278	274	273	284	292	297	25	23	7 %
Muu henkilöstö	1 477	1 530	1 521	1 537	1 595	1 634	1 650	173	129	11 %
Tuomioistuinvirasto (sis. hankkeet)	65	64	67	63	69	72	79	14	12	11 %
YHTEENSÄ	**3 340**	**3 429**	**3 408**	**3 442**	**3 562**	**3 670**	**3 760**	**420**	**352**	**10 %**

Henkilötyövuosikehitys kehyskaudella 2027–2030

Positiivinen henkilötyövuosikehitys tulee kuitenkin taittumaan vuonna 2027, kun rahoitus putoaa aiemmin kerrotulla tavalla noin 20 miljoonalla eurolla vuodelle 2027 (oikeudenhoidon selonteon rahoitus noin -8 milj. euroa ja toimintamenosäästöt noin -12 milj. euroa). Hallituksen esityksessä oleva 3,0 miljoonan euron lisäys ja vuoden 2026 toisessa lisätalousarviossa myönnetty 4,7 miljoonan euron lisäys parantavat tilannetta verrattuna kevään kehyspäätökseen, mutta näillä lisäyksilläkin vuoden 2027 rahoitus jää selvästi tarvetta pienemmäksi. Toimintamenoleikkauksista johtuva rahoitusvaje jatkaa kasvuaan kehyskaudella ja vuonna 2030 vähennys kuluvaan vuoteen verrattuna on jo 26 miljoonaa euroa.

Vuonna 2027 toimintaa on tarkoitus rahoittaa merkittävästi käyttämällä siirtomäärärahoja ja tämän avulla arvioidaan voitavan säilyttää tuomioistuinlaitoksen kokonaishenkilötyövuosimäärä nykyisellä tasolla, mutta viimeisimpien arvioiden mukaan vähennystarve kasvaa kehyskauden loppuun mennessä (2030) noin 350 henkilötyövuoteen, mikä vastaa noin kymmentä prosenttia kuluvan vuoden henkilötyövuosimäärästä. Suurimmat henkilöstövähennykset kohdistuvat vuoteen 2028. Tätä taustaa vasten on ilmeistä, että hallituksen kehysriihestä julkaistuihin pöytäkirjamerkintöihin kirjattu tavoite siitä, että sopeutustoimia ei kohdennettaisi oikeudenhoidon ydintehtäviin – kuten tuomareihin – on ilmeisen epärealistinen.

Tuomioistuinlaitoksen rahoitusta on 2020-luvulla ensin lisätty melko tuntuvasti ja nyt sitä ollaan taas olennaisesti pienentämässä. Tällainen lyhytjänteisyys on hyvin haitallista korkeaa ammattiosaamista ja kokemusta edellyttävässä tuomioistuintyössä. Tuomioistuimiin on rekrytoitu vuosina 2023–2025 merkittävästi lisää henkilöstöä ja on nähtävissä, että heidän vähittäinen harjaantumisensa tehtäviin on parantamassa työskentelyn tehokkuutta. Nyt tästä tehtäviinsä vastikään oppineesta henkilöstöstä on luovuttava, kun rahoitus kääntyy selvään laskuun. Samalla menetetään perehtymiseen ja perehdyttämiseen käytetty huomattava työmäärä. Resurssien tarkoituksenmukainen ja tehokas käyttö tuomioistuimissa ei ole mahdollista, jos rahoituspäätöksiä ei tehdä pitkäjänteisesti.

Resurssien vähentämisen voidaan arvioida lisäävän tuomioistuimien ruuhkaisuutta vähintään vähennyksiä vastaavassa suhteessa. Käytännössä vaikutus on todennäköisesti kuitenkin suurempi, koska kasvava ruuhka vaatii jo itsessään

entistä enemmän ruuhkan hallinnointiin liittyvä työtä ja vastaavasti tuottavaan työhön, eli asioiden käsittelemiseen ja ratkaisemiseen, jää vähemmän aikaa.

Talousarvioehdotuksessa tuomioistuinlaitokselle osoitettu rahoitus on 10,7 miljoonaa euroa tuomioistuinlaitoksen tarvetta pienempi.

Muut Tuomioistuinviraston esitykset ilman lisärahoitusta

Seuraaville toiminnan kannalta merkittävälle lisäresurssiesitykselle ei ole myönnetty rahoitusta talousarvioesityksessä.

Maahanmuuttopakti

Hallinto-oikeuksissa käsiteltäville asioille on säädetty aiempiin käsittelyaikoihin verrattuna lyhyet enimmäiskäsittelyajat. Hallinto-oikeuksille asetetut lakiin kirjatut käsittelyajat ovat kansainvälisen suojelun asiaryhmän (normaalimenettely) osalta 6 kuukautta ja nopeutetun menettelyn osalta 3 kuukautta.

Lyhyille määräajoille asetetut tavoitteet jäävät toteutumatta, jos tuomioistuimet eivät pysty käsittelemään asioita määräaikojen puitteissa. Tällainen tilanne olisi omiaan myös yleisemmin rapauttamaan luottamusta tuomioistuimiin ja asioiden asianmukaiseen käsittelyyn.

Laissa asetettujen määräaikojen ylittäminen voi johtaa myös kasvaviin vaatimuksiin oikeudenkäynnin viivästyshyvityksistä. Näiden vaatimusten määrä on toisaalta vaarassa kasvaa myös silloin, kun hallinto-oikeudet priorisoivat näitä asioita muiden kustannuksella ja oikeudenkäynti sen vuoksi viivästyy muissa asioissa.

Riittämätön resurssointi johtaa nopeasti krooniseen ja jälkikäteen vaikeasti korjattavaan ruuhkautumiseen ja siitä seuraavaan käsittelyaikojen pidentymiseen. Tämän välttämiseksi hallinto-oikeudet tarvitsevat maahanmuuttopaktin vuoksi lisäresursseja pysyvästi vuodesta 2027 alkaen 33,5 henkilötyövuotta eli noin 2,95 miljoonaa euroa.

Rikosprosessiketjun oikeasuhtaisuus

Poliisin tutkintaresurssien suoritemäärät tällä hetkellä nopeammin kuin syyttäjien ja tuomioistuimien vastaanotto- ja käsittelykyky. Saamansa lisämäärärahoituksen turvin poliisi on pystynyt lisäämään operatiivista resursseja ja nopeuttanut esitutkintaa. Poliisin purkaa omaa ruuhkaansa ha se on siirtynyt nyt ketjussa seuraavalle eli syyttäjälaitokselle, jonka resurssit ovat tuomioistuimien tapaan laskemassa. Syyttäjiltä ruuhka siirtyy viiveellä väistämättä käräjäoikeuksille.

Viiveen pituuteen vaikuttaa olennaisesti se, millaisilla resursseilla syyttäjälaitos toimii. Tähän liittyvä epävarmuus vaikeuttaa olennaisesti myös tuomioistuimien työmäärän luotettavaa arvioimista edes lyhyellä tähtäimellä.

Käräjäoikeuksissa vireillä olevien rikosasioiden määrä on ollut jatkuvassa kasvussa ja määrä on jo nykyisellään korkea (noin 32 000 asiaa). Poliisin lisääntyneistä resursseista johtuva asiamäärien kasvu tulee heikentämään tilannetta entisestään ilman riittävää resurssointia.

Rikosketjussa toimivien esitutkintaviranomaisten, syyttäjien ja tuomioistuimien välillä on vallittava tasapaino, jos ketjun halutaan toimivan tehokkaasti. Vain yhdelle toimijalle kohdennettu resurssilisäys johtaa väistämättä ketjun toiminnan häiriintymiseen ja siihen, että pistemäinen resurssilisäys valuu lopulta hukkaan. Voimavarojen tulee olla oikeassa suhteessa työmäärään ja ketjun muiden toimijoiden resursseihin.

Asiamääräkasvun kasvuksi on nyt käytettävissä olevien tietojen perusteella arvioitu noin 12 %. Työmäärälisäyksen hoitamiseen tarvitaan 77 henkilötyövuotta (tuomari, notaari ja sihteeri), minkä kustannus on noin 6,1 miljoonaa euroa.

Takaisinsaantiasiat

Yksipuolisella tuomiolla ratkaistu asia voidaan saattaa uudelleen tuomioistuimen tutkittavaksi takaisinsaantiasiana. Näiden määrä käräjäoikeuksissa on kasvanut käräjäoikeuksissa merkittävästi. Saapuneiden takaisinsaantiasioiden määrä viisinkertaistunut vuodesta 2023 vuoteen 2025 yhteensä noin 3 300 asialla (2023: 700 asiaa ja 2025: 4 000 asiaa, 2026 ennuste: 2 550 asiaa).

Myös alkuvuonna 2026 takaisinsaantiasioita on saapunut käräjäoikeuksiin epätavallisen suuria määriä. Takaisinsaantiasiat käsitellään laajoina riita-asioina. Asiamäärän huomattavan lisääntymisen vuoksi takaisinsaantiasioiden vaatimasta työmäärästä on laadittu tuore analyysi. Sen perusteella näihin asioihin liittyy lukuisia prosessuaalisia ja oikeudellisia kysymyksiä, joiden ratkaiseminen perustuu osin kansalliseen ja osin EU-oikeuteen. Asiat jäävät tyypillisesti käräjäoikeuden ratkaisun varaan, eikä ratkaisukäytäntöä ohjaavia korkeimman oikeuden ratkaisuja ole syntynyt. Analyysin perusteella takaisinsaantiasiat vastaavat työmäärältään vähintään vaativuusluokan 1 laajaa riita-asiaa.

Vaikka kuluvan vuoden asiamääräennusteen perusteella kasvu on taittunut, kuluvan vuoden ja vuodelta 2025 siirtyneiden asioiden työmäärä sitoo henkilöresursseja huomattavasti aikaisempaa enemmän. Pelkästään vuonna 2025 vireille tulleiden 4.000 takaisinsaantiasian käsitteleminen ja ratkaiseminen vaatii noin 40 käräjätuomarin henkilötyövuotta ja vastaavan määrän käräjäsihteerin henkilötyövuosia (1 tuomari ja 1 sihteeri per 100 ratkaistua asiaa). Vastaavasti

3 300 asian ratkaisemiseen (saapuneiden asioiden kasvu 2023–2025) tarvitaan 33 käräjätuomarin ja 33 käräjäsihteerin henkilötyövuotta, mikä vaatii 5,8 miljoonan euron määrärahalisäystä.

Takaisinsaantikanteiden määrän tulevaa kehitystä on vaikea ennustaa, mutta mittaluokasta saa käsityksen, kun muistaa, että yksipuolisia tuomioita on annettu vuosittain 350 000–450 000. Velkoja ovat antaneet näistä vain pienen osan tiedoksi niin, että takaisinsaannille asetettu 30 päivän määräaika on umpeutunut. Määräajan puolesta mahdollisten takaisinsaantikanteiden määrä lasketaan siksi miljoonissa.

Yksipuolisten tuomioiden tiedoksiantopyynnöt

Ammattimaiset velkojatahot (lähinnä perintätoimistot) ovat reagoineet edellä mainittuun määräaikakysymykseen niin, että ne ovat alkaneet toimittaa käräjäoikeuksien haastemiehille yksipuolisten tuomioiden tiedoksiantopyyntöjä saadakseen takaisinsaannille asetetun määräajan kulumaan. Pyynnöt ovat lisääntyneet merkittävästi heinäkuusta 2025 lukien ja määrät ovat edelleen kasvaneet vuoden 2026 aikana.

Maksuperustelain mukaan laskutettuja tiedoksiantoja on ollut vuonna 2025 yhteensä 52 046 asiaa ja vuoden 2026 ennuste on vähintään noin 57 500 asiaa. Voimakas kasvu saapuneiden määrässä on alkanut heinäkuussa 2025. 1–6/2025 on saapunut 13 354 asiaa kun loppuvuonna 7–12/2025 on saapunut 38 692 asiaa. Vuoden 2025 loppupuoliskolla kasvu on ollut siis 190 % verrattuna alkuvuoteen. Maksuperustelain mukaan laskutetuissa tiedoksiannoissa on mukana jonkin verran myös muita kuin yksipuolisten tuomioiden tiedoksiantoja, mutta kasvu johtuu aivan valtaosin yksipuolisten tuomioiden tiedoksiantopyynnöistä.

Valtion tulot tiedoksiannoista (110 euroa per tiedoksianto) ovat kasvaneet merkittävästi. Kasvu kohdistuu tuomioistuintuloihin (momentti 12.25.10, taulukko 4). Vuodelle 2026 tulojen arvioidaan olevan jopa 8,4 milj. euroa, mikäli tiedoksiantojen kasvuvauhti pysyy ennakoidulla tasolla. Tulojen kasvu ei ole käytettävissä kasvavan työmäärän kattamiseen, koska haastemiestyön kustannukset maksetaan muiden tuomioistuimien toimintamenoista (momentti 25.10.03). Yksipuolisten tuomioiden tiedoksiantojen hoitamiseen tarvittavaksi lisäresurssiksi arvioidaan 21 haastemiestä, mikä vastaa 1,46 miljoonan euron määrärahalisäystä. Tämä on siis selvästi vähemmän kuin edellä mainitulle toiselle budjettimomentille tuleva ja tiedoksiantojen määrästä johtuva tulojen kasvu.

Taulukko 4. Maksuperustelain mukaan laskutetut tiedoksiannot 2023–2026 (Kieku eur)

	TA -tili	12.25.10.	12.25.10.	12.25.10.	12.25.10.
		Tuomioistuintulot	Tuomioistuintulot	Tuomioistuintulot	Tuomioistuintulot
		Toteuma 2023	Toteuma 2024	Toteuma 2025	Ennuste 2026
Suorite		EUR	EUR	EUR	EUR
1550000140	Tiedoksianto	-2 007 645,03	-2 533 250,24	-5 680 150,26	-8 366 861,33

Kelan takaisinperintäasiat

Kela ei voi itse päättää toimeentulotuen takaisinperinnästä tietyissä tilanteissa, vaan sen on vietävä asia hallinto-oikeuden päätettäväksi. Hallinto-oikeus tutkii, ovatko takaisinperinnän edellytykset täyttyneet ja voidaanko perintä suorittaa. Toimeentulotukiasioiden takaisinperintäasioiden määrä on kaksikertaistunut vuodesta 2022 (ennuste 2026: 1500 asiaa), mutta tästä aiheutuneeseen työmäärän kasvun ole saatu rahoitusta.

Toimeentulotuen takaisinperintäasioiden keskimääräinen käsittelyaika on pitkä, noin 9–10 kk. Työmäärän tämän asiaryhmän sisällä vaihtelee huomattavasti ja osa asioista on käsiteltävissä varsin nopeasti. Asiaryhmän vaativimmat asiat ovat kuitenkin hyvin työläitä hallinto-oikeuksille. Tuomioistuinviraston talousarvioehdotuksessa esitetty lisäresurssitarve 26 henkilötyövuotta on laskettu 1 958 saapuvan asian perusteella. Tällä hetkellä saapuvien asioiden ennuste on alempi, mutta edelliseltä vuodelta siirtyneiden asioiden työmäärän perustella lisäresurssitarve on talousarvioesityksen mukainen 2,5 miljoonaa euroa.

Toimitilavuokran indeksikorotus

Vuoden 2027 vuokrien indeksikorotus määräytyy vuosittain elinkustannusindeksin kesäkuun pisteluvun perusteella. Alla olevassa taulukossa on laskettu 2,1 % vuokrankorotuksen vaikutukset vuodelle 2027.

Taulukko 5. Toimitilavuokrien indeksikorotus 2027

Vuosi 2027	Vuokrat hankevaikutuksella	Indeksikorotetut vuokrat hankevaikutuksella	Indeksikorotus 2027	Korotus-%
Korkein oikeus	1 300 012,00	1 327 312,25	27 300,25	2,10 %
Korkein hallinto-oikeus	1 773 103,00	1 810 338,16	37 235,16	2,10 %
Muut tuomioistuimet	38 186 492,00	38 988 408,33	801 916,33	2,10 %
Yhteensä	**41 259 607,00**	**42 126 058,75**	**866 451,75**	2,10 %

Käsittelyajat ja vireillä olevien asioiden määrä

Vireillä olevien asioiden määrät ja keskimääräiset käsittelyajat ovat tuomioistuinlaitoksessa edelleen korkealla tasolla. Ruuhkautuminen on ollut pitkäkestoista ja ruuhkia ei ole saatu lisämäärärahasta huolimatta purettua. Oikeudenhoidon selonteossa tavoitteeksi asetettuihin käsittelyaikoihin ei päästä vuonna 2026.

Keskimääräiset käsittelyajat

Tuomioistuinten keskimääräisissä käsittelyajoissa on ollut pidemmällä aikavälillä pääosin kasvava trendi (taulukko 6). Hovioikeuksien osalta kuluvana vuonna keskimääräisen käsittelyajan arvioidaan pysyvän edellisen vuoden tasolla. Hallinto-oikeudet ovat pystyneet alentamaan keskimääräistä käsittelyaikaa vuodesta 2023.

Käräjäoikeuksien rikosasioissa ja laajoissa riita-asioissa keskimääräinen käsittelyaika on tällä hetkellä vuoden 2025 tasolla. Laajoihin riita-asioihin sisältyy Vastaamo -kokonaisuus, mihin liittyviä korvauskanteita käräjäoikeus sai ratkaistua vuoden 2025 aikana noin 2 400 asiaa ja vuoden 2026 aikana noin 1 000. Vastaamo -kokonaisuuden käsittelyajat ovat olleet pitkiä ja tämä nostaa laajojen riita-asioiden keskimääräistä käsittelyaikaa. Tämä kokonaisuus nostaa myös vireillä olevien määrää.

Taulukko 6. Keskimääräiset käsittelyajat 2020–2026

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	06/2026	Oikeuden -hoidon selonteko tavoitetila
Hovioikeudet								
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,3	6,4	6,5	6,9	6,6	6,6	6,3	5,0
Käräjäoikeudet								
Keskimääräinen käsittelyaika, kk								
— Rikosasiat	5,3	5,8	6,3	6,3	6,6	7,0	7,2	4,0
— Laajat riita-asiat	9,2	9,7	10,1	10,2	9,9	10,4	10,1	7,0
— Summaariset asiat	3	2,6	2,3	2,6	3,1	3,7	3,7	2,0
Hallinto-oikeudet								
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	8,9	9,6	9,9	9,3	8,4	8,1	8,0	7,0

Keskimääräiset käsittelyajat vaihtelevat merkittävästi eri käräjäoikeuksissa. Rikosasioissa oikeudenhoidon selonteossa asetetun keskimääräisen käsittelyaikatavoitteen 4,0 kk saavutti ainoastaan kaksi käräjäoikeutta kesäkuussa

2026. Pisin keskimääräinen käsittelyaika rikosasioissa oli Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa (11,2 kk), jossa asiamäärien kasvu on viime vuosina ollut huomattavaa.

Pääkaupunkiseudun juttukanta on keskimäärin vaativampaa ja poikkeuksellisten laajojen asioiden määrä on selvästi suurempi kuin muualla maassa. Lisäresurssia jaettaessa on otettu huomioon tuomioistuimen työtilanne, mutta lisäresurssien tarve on ollut merkittävästi suurempi kuin käytettävissä olleet määrärahat, joten tarpeeseen on voitu vastata vain osittain.

Laajojen riita-asioiden käsittelyajoissa nousevat esille samat käräjäoikeudet, kun rikosasioissa. Laajoissa riita-asioissa on nähtävillä vastaavanlaisia alueellisia eroavaisuuksia. Kolmen käräjäoikeuden käsittelyaika on nyt alle oikeudenhoidon selonteossa asetetun tavoitteen 7 kk. Viidessä käräjäoikeudessa käsittelyaika on 10–13 kk, mikä nostaa luonnollisesti myös koko maan keskiarvoa.

Myös hovi- ja hallinto-oikeuksien käsittelyajoissa on edelleen alueellisia eroja, vaikka ne ovatkin kaventuneet. Tilannetta pyritään korjaamaan jatkossakin kohdentamalla resursseja työtilanteen perusteella. Samalla on kuitenkin huomattava, että myös hovioikeuksien juttukannassa on alueellisia eroja ja tämä selittää osittain eroja käsittelyajoissa.

Vireillä olevat asiat

Vireillä olevien asioiden määrät ovat kasvaneet vuoden vaihteesta kaikilla sektoreilla. Yksi syy tähän on se, että myös saapuneiden asioiden määrät ovat kasvaneet lukuun ottamatta käräjäoikeuksien rikosasioita, joissa saapuneiden määrän arvioidaan pysyvän edellisen vuoden tasolla. Laajoissa riita-asioissa vireille olevien asioiden merkittävää kasvua selittää Vastaamo -asiakokonaisuus, joka nosti vuoden vaihteessa vireillä olevien määrää noin 2 900 asialla. Lisäksi vireillä olevien määrää kasvattivat noin 3 000 yksipuolisen tuomion takaisinsaantiasiaa ja noin 1100 lentoviivästyshyvityksiä koskevaa riita-asiaa. Hallinto-oikeuksissa toimeentulotukea ja erityisesti sen takaisinperintää koskevien asioiden määrät ovat kasvussa. Maahanmuuttovirasto arvioi, että jo vuodesta 2025 alkanut hallinto-oikeuksiin saapuvien asioiden määrän merkittävä kasvu jatkuu edelleen.

Taulukko 7. Vireillä olevat asiat 2020–2026

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	06/2026
Hovioikeudet							
Vireillä olevat asiat, kpl	3 826	4 238	4 283	4 314	4 555	4 750	4 637

Käräjäoikeudet							
Vireillä olevat asiat, kpl	142 618	132 581	139 373	168 557	212 924	204 666	226 119
— Rikosasiat	26 325	27 256	26 198	28 372	31 525	31 962	31 515
— Laajat riita-asiat	7 044	7 219	7 212	8 318	13 218	13 905	14 330
— Summaariset asiat	83 255	73 373	80 556	105 785	139 625	127 985	144 459
Hallinto-oikeudet							
Vireillä olevat asiat, kpl	14 449	14 007	13 071	12 137	12 877	14 781	16 330

Yli 12 kk vireillä olevat asiat

Yli vuoden vireillä olevien asioiden määrät ovat jatkaneet kasvua kaikilla sektoreilla ja nyt kääntyneet kasvuun myös hallinto-oikeuksissa usean laskuvuoden jälkeen.

Taulukko 8. Yli vuoden vireillä olleet asiat 2020–2026

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	06/2026
Hovioikeudet							
Yli vuoden vireillä olleet asiat yht.	753	633	818	829	901	864	818
Käräjäoikeudet							
Yli vuoden vireillä olleet asiat							
- Rikosasiat	4 468	4 658	5 532	5 627	6 353	7 071	6 851
- Laajat riita-asiat	2 159	2 403	2 728	2 490	4 744	5 576	6 078
Hallinto-oikeudet							
Yli vuoden vireillä olleet asiat yht.	2 473	2 910	2 538	1 972	1 676	1 687	2 046

Asiantuntijaksi kuulemiseen saapuu ylijohtaja Pasi Kumpula.

Ylijohtaja Pasi Kumpula

Erityisasiantuntija Kirta Sandström

Digitaalinen PDF-allekirjoitus / Digital PDF-signatur
Kirta Sandström
Erityisasiantuntija
Tuomioistuinvirasto
kirta.sandstrom@oikeus.fi
Asian tunnus / Ärende-ID: TIV/1209/2026
Asiakirjan tunnus / Dokument-ID: TIV-AK-2026-11041
21.09.2026 11:14:40

Digitaalinen PDF-allekirjoitus / Digital PDF-signatur
Pasi Kumpula
Ylijohtaja
Tuomioistuinvirasto
pasi.kumpula@oikeus.fi
Asian tunnus / Ärende-ID: TIV/1209/2026
Asiakirjan tunnus / Dokument-ID: TIV-AK-2026-11041
21.09.2026 11:26:08